

3. Over de inhoud van een codeber. mag niet met verwijzing naar dat bericht per telefoon worden gesproken.
 4. Dossiers, welke codeber. beraiten, dienen veilig te worden opgeborgen.

2. Afschriften van codeberichten mogen uitsluitend door de afdeling Verbindingen worden vervaardigd.

1. Op een codeber. mag teleg. niet in open taal worden geantwoord, tenzij aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan (zie Richtlijnen).

REFERENTIE No. 1
 9731

INFORMATIEKOPIE:

z
 dbi, -/pl/ef
 zs
 doa, -/qp
 dio, -/pz
 dges
 beb fin.
 dnw
 div
 mp

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Kopie No. 31

AFDELING VERBINDINGEN

's-GRAVENHAGE, LANGE HOUSTRAAT 28
 TEL. Nos: 180309; 184000-284

VERZONDEN
 CODEBERICHT

DATUM VAN VERZENDING:

4 december 1958
 AFKOMSTIG VAN:

min. v. b.z.

[no 6457]

Dir./Afd.: dbi/ef

Visie:

Ag. No:

Dossier:

MINUUT GEPARAFEERD DOOR:

no/jr/z

BESTEMD VOOR: djakarta

PARAAF:

informatiekopie per koerier aan: washington Londen
 brussel parijs + gnv
 bonn

per koerier geheim

van oldenborgh, voorzitter ondernemersraad voor indonesie, deelde vertrouwelijk het volgende mede betreffende een bezoek dat hij met jhr. de jonge, voorzitter federatie verenigingen bergcultuurondernemingen in indonesie, en de heer zeeman van de nederlandse handelsmij in de laatste week van november j.l. heeft gebracht aan minister subandrio in bonn ten huize van de indonesische ambassadeur zain, op initiatief van nederlandse zijde.

het gesprek heeft ongeveer een uur geduurd. mr. van oldenborgh achtte het resultaat miniem maar voegde er aan toe dat de beide andere gesprekspartners de vertogen van subandrio niet uitzichtsloos vonden.

subandrio zeide te betreuren, dat het nederlandse bedrijfsleven ten prooi was gevallen aan een politieke actie, welke eigenlijk tegen de draad van het indonesisch economisch belang inging. men was zich er zeer wel van bewust dat men het niet kon zonder nederlandse hulp en ook de meer gehoorde stelling, dat indonesiers eigenlijk het beste met de nederlanders kunnen opschieten, bleef niet onvermeld. hij zei dat handel en bedrijf van andere nationaliteit steeds uitsluitend op eigen belang uit waren en dat de nederlandse bedrijven steeds het principe van het leven en laten leven hadden toegepast.

van nederlandse kant werd gezegd dat men de voorgenomen nationalisatie als onwettig beschouwde en dat men zich afvroeg of deze wel nodig was en of niet beter de huidige beheerstoestand nog kon worden gehandhaafd. nationalisatie immers was een finale afdoening en daarom onherstelbaar voor het geval de atmosfeer zou verbeteren. subandrio antwoordde dat indonesie de

VERZONDEN CODEBERICHT

VERVOLG

Ref. No: 9731

-2-

Rubricering: geheim

nationalisatie-maatregel nodig had om de toestand te legaliseren, doch naar zijn mening zou de uitvoering om technische redenen heel geleidelijk moeten geschieden. volgens hem was daartoe een reden te meer gelegen in het bericht dat hij in de n.r.c. had gelezen dat het huidige nederlandse kabinet wellicht niet zulk een lang leven meer beschoren zou zijn. hij zei dat hij nederland uit zijn buitenlandse politiek geheel had geelimineerd. hij had begrepen dat de minister-president en minister luns iedere samenwerking met indonesie hadden afgeschreven en daarom hield hij ook geen rekening meer met nederland. hij illustreerde dit met de opmerking dat hij bijvoorbeeld bij zijn recente besprekingen met de ministers dulles en selwyn lloyd helemaal niet over nederland had gesproken.

van nederlandse kant werd gevraagd of men niet zonder zich met de politiek bezig te houden tot zaken zou kunnen komen, maar dit was volgens subandrio onmogelijk, althans voorlopig, in welk verband hij ook sprak van de eerste maanden.

als motief voor de anti-nederlandse maatregelen noemde hij ook nog dat de indonesische overheid zich de communisten van het lijf moest houden. men moest toenadering zoeken tot het westen, met name zocht men steun van de verenigde staten, en om dit in indonesie acceptabel te doen zijn moest men aan de andere kant een anti-westerse stap doen en mede in het kader van de irian-actie was dus het nederlandse bedrijfsleven daarvoor als object gekozen.

zoals u uit het bovenstaande kunt opmaken, zijn dit niet anders dan drogredenen en leugenachtige verhalen.

de enige strohalm welke de nederlandse vertegenwoordigers in het betoog vonden was dat de nationalisatie slechts zeer geleidelijk zou plaatsvinden.

illustratief voor de indonesische denkwijze was nog dat subandrio en zain zeiden dat het achterhouden van de opbrengst van de oogst door de verenigde delimaatschappijen een zeer slechte indruk had gemaakt. van nederlandse zijde werd daartegen aangevoerd dat indonesie dan blijkbaar vergat dat het gehele bedrijf in indonesie van de delimaatschappij in beslag was genomen en dat het dan toch wel teveel gevegd was dat men van de nederlandse eigenaren verwachtte dat zij hetgeen uit de debacle gered kon worden ook nog aan indonesie zouden afdragen. voor dit betoog bleken de indonesiers niet ontvankelijk.

celer 1102.1

4. Over de inhoud van een codebericht mag niet met verwijzing naar dat bericht per telefoon worden gesproken.

3. Afschriften van codeber. mogen uitsluitend v. de afdeling Verbindingen worden vervaardigd.

p een codeber. mag teleg. niet in open taal worden gesantwoord. oosters, welke codeber. bevatten, dienen veilig te worden opgeborgen.